

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 3, Sayı: 9, Eylül 2017, s. 361-377

İsmail KARAKUŞ

Beylerbeyi Ortaokulu, Eğitim Bilimleri, karakus8090@hotmail.com

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ¹

Özet

Bu araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve öz yeterliklerinin ne düzeyde olduğu, aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadığı; öz yeterliğin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu yordayıp yordamadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, ilişkisel tarama modeli niteliğindedir. Araştırmanın örneklemini Mersin Üniversitesinde değişik branş ve sınıf düzeylerinde bulunan öğretmen adaylarından tabaka örnekleme yöntemiyle seçilmiş 400 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 'Öğretmen Yeterlik Ölçeği', 'Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği' ve 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 20.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve öz-yeterlik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson-Moment Çarpımı Korelasyonu yöntemiyle analiz edilmiştir. Ayrıca öz yeterliğin tutumu yordamasına ilişkin ise regresyon analizi yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının "yeterli" seviyede ve mesleğe yönelik tutumlarının ise 'biraz katılıyorum' düzeyinde olduğu görülmektedir. Öz yeterlik algısı ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının öz

¹ Bu çalışma yazarın "Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

yeterlik algılarının mesleki tutumunu anlamlı bir şekilde yordayıp, toplam varyansın yaklaşık % 2'sini açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Mesleği, Tutum, Öz Yeterlik Algısı

PRE-SERVICE TEACHERS' SELF-EFFICACY BELIEFS AND ATTITUDES TOWARDS PROFESSION

Abstract

The aim of the present study is to determine self-efficacy beliefs and attitudes towards profession levels of pre-service teachers and to identify the relationship between two variables. The research is based on survey method. The sample of the research consists of 400 students selected by layer sampling method from the prospective teachers at different branches and class levels in Mersin University. 'Teacher Proficiency Scale', 'Attitude Scale Towards Teaching Profession' and 'Personal Information Form' were used as data collection tools in the research. The research data have been analyzed via SPSS 20.0. In order to identify self-efficacy beliefs and attitudes towards profession of pre-service teachers, frequency, average and standard deviation values have been used. Furthermore, whether there is a meaningful relationship between self-efficacy beliefs and attitudes towards profession, the data have been analyzed via Pearson Moment Correlation Coefficient. In order to highlight whether self-efficacy predicts attitudes towards profession or not, regression analysis has been conducted. According to findings obtained without working; It is seen that the self-efficacy perceptions of the teacher candidates are at the "adequate" level and the attitudes towards the profession are at the "somewhat agree" level. It has been found that there is a significant relationship between the self-efficacy perception and the attitude toward the teaching profession in moderate and positive direction. The teacher significantly predicts the occupational attitudes of the applicants' self-efficacy perceptions and explains about 2% of the total variance.

Keywords: Teaching Profession, Attitude, Perception of Self-Efficacy

GİRİŞ

Son yıllarda teknolojik gelişmelerin baş döndürücü bir hızla ilerlediği dünyada tüm toplumların en büyük çabası, bu ilerlemeye uyum sağlayabilecek nitelikli ve donanımlı bireyler yetiştirmektir (Kuran, 2002: 242). Hemen hemen bütün toplumlar, bu gelişim için en temel öğenin eğitim olduğu konusunda görüş birliği içindedir (Can, 1990, Akt.: Ekenel, 2005:1). Bu bağlamda, eğitim sisteminin öncelikli amacı, bilgi toplumunun nitelikli insan ihtiyacını karşılamak olmalıdır (Efe, Kaşkaya, Özturan Sağır ve Ünlü, 2009: 228).

Toplumları, önemli oranda etkileyen öğretmenlerin milletin ve çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterlikte yetişmiş olması ve bu doğrultuda bireyler yetiştirmesi gerekir. Ülkelerin gelişmesi ve toplumların ilerleyebilmesi öğretmenlerin iyi yetiştirilebilmesine ve öğrencilerini; gelişime ve değişime açık, metabilişsel yeterliğe sahip, yenilikleri takip eden, girişimci, farkın-

dalığı yüksek, çevresinde gelişen olaylara duyarlı, meslekî ve kişisel donanımlara sahip olması gibi niteliklerle eğitmesine bağlıdır. Çünkü öğretmenlik mesleği toplumların geleceğini ve kaderini belirleyen önemli bir meslektir (Göktaş ve Yetim, 2004: 543).

Öğretmenlerin mesleklerini iyi şekilde icra edebilmeleri için ileri düzeyde eğitim basamaklarından geçmeleri ve eğitim ortamlarında öğrendiklerini uygulayabilmeleri için de yeterli inanca ve kararlılığa sahip olmaları gerekir. Görev ve sorumluluklarını yerine getirebilme inancı ve kararlılığı gösteren öğretmenlerin, mesleki anlamda başarısı da yüksek olmaktadır. Bu anlayış ve yaklaşım özelliği öz yeterlik inancı ile ilgilidir (Bandura, 1995: 15).

Öz yeterlik inancı “bireylerin belli bir performansı gösterebilmeleri için yapmaları gereken eylemleri planlayıp, düzenleyerek, bunları başarılı bir şekilde gerçekleştirebileceklerine dair inançları” olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1995: 16). Öz-yeterlik öğretmenin eğitim öğretim sürecinde kendine yönelik gözlemleri sonucunda bir anlamda kendini algılayışı ya da kendi yeterliliği üzerine düşüncelerini ifade eder. (Korkmaz ve Ünsal, 2016)

Öz yeterlik inancı eğitim alanında incelendiğinde hem öğretmeni hem öğrenciyi birlikte ve büyük ölçüde etkileyen önemli bir kavramdır (Yılmaz, 2007). Öğretmenlerin öz yeterlik algı düzeylerinin yüksek olması, hem eğitim verdikleri öğrencilerini hem de kendilerini geliştirmede oldukça önemlidir (Üredi ve Üredi, 2006).

Öz yeterliği güçlü olan öğretmenler, mesleklerini icra ederken kendilerinden emin, ne yaptığını bilen, ileride neler yapabileceğini kestiren, eksiklerini tamamlamak için sürekli gelişim içinde olan, kendini gerçekleştirmek ve başarılı olmak için gayret sarf eden ve etkili iletişim kurabilen öğretmenlerdir (Benzer, 2011: 8). Öz yeterlik inancı olumlu olan öğretmenlerin öğrencilerle daha yakından ilgilendikleri, etkili öğretim için farklı yaklaşımlar kullandıkları, öğrencilerin öğrenmeleri için daha fazla çaba ve zaman harcadıkları, daha fazla sorumluluk hissettikleri ve yükledikleri görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile öğretim sürecini planlama ve sınıf içi uygulamalar arasında ilişki bulunduğu söylenebilir (Pajares, 1992 Akt: Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu, 2008: 147). Öğretmenlerin özyeterlik algısı ile onların başarılı bir performans göstermesi arasında yakından bir ilişki bulunmaktadır (Ünsal, Korkmaz ve Perçin, 2016).

Mesleki olgunluğu oluşturan yapılardan biri mesleki yeterlik iken diğeri de mesleki tutum olarak belirtilmektedir (Savickas, Briddick ve Watkins, 2002; Akt. Güdek, 2007). Çünkü başarının sağlanmasında salt bilgi yeterli değildir. Tutumların da önemli bir etkisi söz konusudur (Tavşancıl, 2006). Terzi ve Tezci (2007)’ ye göre mesleki tutum ve algı, mesleki yeterlilik algılarını ve meslekteki başarıyı önemli ölçüde etkilemektedir.

Birey yaşamını birçok yönden etkileyen tutum kavramı ile ilgili birçok tanım göze çarpmaktadır. İpek ve Bayraktar’ (2004: 38) göre, tutum, “bir kimsenin ele alınan herhangi bir nesneye, duruma veya olaya karşı olan olumlu veya olumsuz tavrı” iken, Özabacı ve Yenilmez’e (2003: 132) göre ise tutum bireylerin çevrelerinde oluşan olaylara yükledikleri anlamlar ve bireysel deneyimler sonucu oluşan inançlar ve yaklaşımlardır.

Bu bağlamda tutumlar, bireyin kişilik yapısı içerisinde insanların duygu, düşünce ve davranış dünyasını şekillendiren önemli bir olgudur. Eğitimin en temel unsurlarından biri olan ve öğrencilerin kişiliğinin oluşmasında önemli bir yere sahip olan öğretmenlerin de kendisine,

çevresine ve mesleğine karşı tutumları oldukça önemlidir. Öğretmenlerin mesleki tutumları onların sınıf içi davranış ve uygulamalarını doğrudan etkilemektedir (Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011: 98). Öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum; mesleğe ilgi duymak, eğitim-öğretim ortamına gereken hassasiyeti göstermek, öğrencileri sevip saymak ve onlara hak ettikleri değeri vermek iken olumsuz tutumlar ise öğrencilere ilgi göstermemek, mesleki gelişime önem vermemek, derse gereken ilgi ve isteği göstermemekle ifade edilebilir. Dolayısıyla olumlu tutumlar öğrenme ortamlarını eğlenceli ve etkili kılmakta ve öğretmeyi de kolaylaştırmaktadır. Oysa olumsuz tutumlar ise eğitim-öğretim ortamının amacına ulaşmasının önündeki en büyük engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (İlter ve Köksalan, 2011: 117).

Bir öğretmenin mesleki başarısı; öz yeterlik algısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumuyla doğrudan ilişkilidir. Öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının yüksek olması ve öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip olmaları onları ileriki yıllarda başarılı bir öğretmen yapabilecektir. Bu bağlamda eğitim sisteminin önemli ayaklarından birini oluşturan öğretmen adaylarının eğitim-öğretim sürecine ilişkin öz yeterliklerinin ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bunları etkileyen faktörlerin tespit edilmesinin, eğitim kalitesinin artması ve toplumun kalkınması açısından önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının nitelikli bir eğitim sistemi için önemli kavramlar olduğu anlaşılmaktadır. Tutum ve öz yeterliğin birlikte ele alınıp araştırılmasının; öğretmen adaylarının öz yeterlik ve mesleki tutumlarının tespit edilmesi, iki kavram arasındaki muhtemel ilişki düzeyi ve öz yeterlik algılarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordama gücünü de görebilme imkanı sunabilecektir. Ayrıca bu çalışmanın eğitim-öğretimle ilgilenen MEB'e, okul yönetimlerine, ailelere ve araştırmacılara da bu yönüyle fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine yapılan çalışmalara sık rastlanmaktadır.

Çapri ve Çelikkaleli (2008), Oğuz ve Topkaya (2008), Cömert, Demirtaş ve Özer (2011), Sandıkçı (2011), Arastaman (2013), Bümen ve Ercan Özaydın (2013), Öncü ve Sandıkçı (2013) Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarını çalışmışlardır. Çetinkaya (2007) Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını araştırmıştır.

Erdem (2012) Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının mesleki yeterlilik algıları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını, Eroğlu ve Ünlü (2015) de öz yeterliğin Beden Eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına etkisini araştırmışlardır.

Erawan (2011) "Öğretmenlerin öğretim etkinliğini etkileyen faktörlerin yol analizi" adlı çalışmasında öğretmen adaylarının öz yeterliği ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında pozitif ilişki olduğu sonucunu elde etmiştir.

Kenneth ve William (1999) da yaptıkları çalışmada yüksek öz yeterliğe sahip öğretmenlerin bilim derslerine yönelik daha olumlu bir tutum içinde oldukları ve bilimsel kavramları öğrenmekten daha çok hoşlandıklarını tespit etmişlerdir.

Konuk Ertok (2011) "Müzik Öğretmeni Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlilik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi" başlıklı çalışmasında

öğretmen adaylarının tutum ve yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Şimşek (2016) de “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafyaya Yönelik Öz Yeterlik Düzeylerinin ve Tutumlarının İncelenmesi” adlı araştırmasında öğretmen adaylarının coğrafyaya yönelik öz yeterlik düzeylerinin çok yüksek düzeyde çıktığını belirlemiştir.

Sonuç olarak, bir öğretmenin mesleki başarısı; öz yeterlik algısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumuyla doğrudan ilişkilidir. Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının nitelikli bir eğitim sistemi için önemli kavramlar olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının yüksek olması ve öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip olmaları onları ileriki yıllarda başarılı bir öğretmen yapabilecektir. Bu bağlamda eğitim sisteminin önemli ayaklarından birini oluşturan öğretmen adaylarının eğitim-öğretim sürecine ilişkin öz yeterliklerinin ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bunların arasındaki ilişkinin tespit edilmesinin, eğitim kalitesinin artması ve toplumun kalkınması açısından önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca bu çalışmanın eğitim-öğretimle ilgilenen MEB’e, okul yönetimlerine, ailelere ve araştırmacılara da bu yönüyle fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bilgilerden hareketle;

- 1- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik algıları ne düzeydedir?
- 2- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir?
- 3- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlikleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 4- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlikleri ile tutumları arasındaki yordayıcılık gücü hangi düzeydedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik algıları ve tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek ve hangi değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya konu olan ögeler üzerinde herhangi bir değişim ve etkileşim çabası yer almamış sadece var olan durum tespit edilmeye çalışılmıştır. Tarama (survey) araştırması bir grubun belirli özelliklerini belirlemek amacıyla belirli bir örneklem grubundan veri toplanması şeklinde yapılan çalışmadır (Büyüköztürk ve Kılıç, 2009: 16). Ayrıca, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği araştırmalara tarama araştırmaları denir. Genellikle tarama araştırmalarında araştırmacılar, görüşlerin ve özelliklerin neden kaynaklandığından farklı olarak, örneklemdeki bireyler açısından nasıl dağıldığıyla ilgilenmektedirler (Fraenkel ve Wallen, 2006: 57). Böylece, araştırılan olguya ilişkin dağıntık veriler toplanacak, sınıflandırılacak, düzenlenecek ve çözümlenecektir (Şimşek, 2012: 60).

Araştırma kapsamında, birden çok değişken arasındaki etkileşimin belirlenmesi, araştırmanın, genel tarama modeli çeşitlerinden ilişkiisel tarama modelinde olduğunu gösterir. İlişkiisel tarama modeli ise, iki ve daha fazla değişken arasında değişim varlığını ve/veya seviyesini tespit etmeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2012: 81).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Türkçe, İlköğretim Matematik, İngilizce, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ile Okul Öncesi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören, araştırmaya gönüllü olarak katılan 400 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemin seçiminde olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden tabaka örnekleme kullanılmıştır. Tabaka örnekleme, sınırları belirlenmiş bir evrende alt tabakalar ya da alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Bu örneklem modelinde dikkat edilmesi gereken nokta, evreni kendi içinde saf ve benzeşik bir olgu şeklinde kabullenmek yerine evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 92). Araştırmanın örneklemini Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 5 farklı branşta öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu örneklemde yola çıkılarak evreni temsil eden öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Öğretmen adaylarının bireysel bilgilerini öğrenmek amacıyla kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum seviyesini ölçmek amacıyla Ünver, Bümen ve Başbay (2008) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. 5’li likert tipi ile oluşturulan ölçek 10 olumlu 10 olumsuz olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerde dereceler “kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum” şeklinde düzenlenmiştir. Olumsuz maddeler tersten puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20’dir. Ölçme aracından alınabilecek puanın yüksek veya düşük olması, ölçekte ölçülen özelliğin katılımcıda yüksek ya da düşük olduğu anlamına gelir. Ölçme aracının güvenirlik cronbach alfa katsayısı 0,93 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmen Yeterlik Ölçeği

İlk olarak Gibson ve Dembo (1984: 575) tarafından Amerika Birleşik Devletleri’nde öğretmen yeterliklerini belirlemeye yönelik 30 maddelik “Öğretmen Yeterlik Ölçeği” (Teacher Efficacy Scale) geliştirilmiştir. Gibson ve Dembo (1984: 569-582), öğretmen yeterliklerine ilişkin görüşlerinin iki temel faktör etrafında odaklandığını belirterek, bu iki faktörü “kişisel yeterlik

(personal efficacy)" ve "genel öğretim yeterliği (general teaching efficacy)" olarak ortaya koymuştur. Woolfok ve Hoy (1990: 81-91) yaptıkları araştırma neticesinde Gibson ve Dembo'nun öğretmenlerin yeterliklerine yönelik görüşlerini açıklayan iki faktör yaklaşımını desteklerken; Guskey ve Passaro (1994: 627) ölçekteki maddeleri yeniden düzenleyerek, iki temel faktörü içsel (internal) ve dışsal (external) faktörler şeklinde tanımlamışlardır. Öğretmen yeterlik ölçeği (Teacher Efficacy Scale) ile diğer ülkelerde de (Sri Lanka, İsveç) çalışmalar yapılmıştır. Bu ölçek gerekli izin alındıktan sonra, Türkçeye uyarlanarak, Türk öğretmenlerde kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Diken (2004: 104) tarafından yapılmıştır. Türkçeye uyarlandıktan sonra Türk öğretmenlerde ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçek öğretmenlerin yeterliklerine ilişkin görüşlerini değerlendirmeye dönüktür ve birbirinden farklı iki alt boyuttan meydana gelmektedir.

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, Ankara ilinde görev yapan tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 120 öğretmen üzerinde yapılmıştır. Yapı geçerliği Açıklayıcı Faktör Analizi (Exploratory Factor Analysis) ile incelenmiş, 21 maddelik orijinal ölçekten 16 madde, iki alt boyutta (faktör) bir araya getirilmiştir. Ölçek, 5'li likert tipi derecelendirmeye oluşturulmuş ve çalışmaya katılan kimya öğretmeni adaylarından her maddeyi okuyup; "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum", "kesinlikle katılıyorum" seçeneklerinden kendilerine uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Faktör analizi ile belirlenen iki faktör: Birinci faktör, kişisel öğretim yeterliği/öğretmen öz yeterliği veya içsel faktörler; ikinci faktör, genel öğretim yeterliği/dışsal faktörler olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışması Cronbach-Alpha testi ile yapılmış; ilk boyutun iç tutarlık katsayısı, 71, ikinci boyutun iç tutarlık katsayısı ise, 73 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar Öğretmen Yeterlik Ölçeği Türkçe versiyonunun Türk öğretmenleri için kullanılabilir seviyede geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir. Bu iki faktör ve özellikleri şu şekildedir (Diken, 2004: 102-112).

1. Kişisel Öğretim Yeterliği (İçsel Faktörler): Bu alt faktör öğretmenlerin kendi öğretim yeterlikleri, eğitim-öğretim esnasında karşılaşabilecekleri zorlu koşullarla baş edebilmeleri amacıyla kendilerinde bulunması gereken tecrübe ve özgüveni bulmaları ile alakalı öğretmenlerin kendi özelliklerine yönelik algılarını yansıtmaktadır. Yedi maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13 numaralı maddelerdir.

2. Genel Öğretim Yeterliği (Dışsal Faktörler): Bu alt faktör öğretmenlerin yeterliği üzerinde etkisi olabilecek, öğretmenlerden bağımsız gerçekleşen durum veya etkenleri içeren dokuz maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin birçoğu öğretmenlerden bağımsız, öğretmenlik yeterliklerini etkileyen dış faktörlere yönelik algıları ele almaktadır. İkinci faktörü oluşturan 9 maddenin tümü olumsuz maddelerdir ve ölçeğin tersten okunmasıyla puanlandırılmaktadır. Bu maddeler 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 15, 16 numaralı maddelerdir.

Tablo 1: Ölçeklerin Güvenirlik Değerleri

Öğretmen Yeterlik Ölçeği			Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği		
Alt Boyutlar	Orijinal	Araştırma	Alt Boyutlar	Orijinal	Araştırma
Kişisel öğretim yeterliği	0,71	0,80	Olumlu tutum	-	0,70
Genel öğretim yeterliği	0,73	0,82	Olumsuz tutum	-	0,70
Toplam yeterlik	0,71	0,78	Toplam tutum	0,93	0,72

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Veriler, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Türkçe, Okul Öncesi, İlköğretim Matematik, İngilizce öğretmenlikleri ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından elde edilmiştir. Uygulama yapılmadan önce üniversite yönetiminden gerekli izinler alınarak öğretmen adaylarına ulaşılmıştır. Veriler, 2015–2016 eğitim-öğretim yılında toplanmış olup uygulanan 400 ölçek verileri araştırma için geçerli sayılmıştır. Ölçeklerden elde edilen veriler analiz edilerek öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmiştir. Bulguların istatistiksel olarak analiz edilmesinde SPSS 20 programı kullanılmış ve '.05' anlamlılık düzeyi kriter olarak ele alınmıştır.

Verilerin yorumlanmasında göz önünde bulundurulacak sınırlar aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 2. Ölçek Verilerinin Yorumlanmasında Göz Önünde Bulundurulacak Sınırlar

Ağırlık	Öz- Yeterlik	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	Sınırlar
1	Hiç yeterli değil	Hiç katılmıyorum	1.00-1.79
2	Yeterli değil	Katılmıyorum	1.80-2.59
3	Yeterli	Biraz katılıyorum	2.60-3.39
4	Oldukça yeterli	Katılıyorum	3.40-4.19
5	Çok yeterli	Çok katılıyorum	4.20-5.00

Araştırmada verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov analizinden yararlanılmıştır.

Tablo 3. Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

Değerler	Öz Yeterlik Ölçeği	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği
N	400	400
\bar{X}	3.22	2.95
Ss	0.34	0.40
K-Smirnov Z	1.226	3.874
P	.099	.052

Tablo 3. incelendiğinde, öz yeterlik ($z=1.226$; $p>.05$) ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden ($z=3.874$; $p>.05$) elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda dağılımın normal olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, elde edilen verilerle her iki ölçeğinde normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Büyük gruplar üzerinden toplanan verilerin, normal dağılıma yakın dağılım gösterdikleri kabul edilebilir ve buna göre parametrik istatistikler seçilebilir. Dağılımın normal dağılımdan aşırı sapma göstermediği şeklinde bir varsayımı ileri sürmek için öngörülen örneklem büyüklüğü genellikle 30 ve daha büyük olarak gösterilmektedir (Büyüköztürk, 2013:8).

Araştırmada öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson-Moment Çarpımı Korelasyonu yöntemiyle analiz edilmiştir. Korelasyon, iki veya bazen daha fazla değişken arasındaki ilişkinin ölçüsünü bu değişkenlere ait ölçme sonuçlarının birimi cinsinden veren istatistiksel bir tekniktir. İlişkinin miktarı korelasyon katsayısı ya da ilişki katsayısı olarak adlandırılan bir sayı ile belirtilmektedir. “Korelasyon katsayısı değişkenler arasındaki ilişkinin düzeyini ya da miktarını ve yönünü açıklayan bir sayıdır” (Büyüköztürk, 2013: 31). Bu tekniğin kullanılması için üç koşulun karşılanması gerekir: (1) Dizilerdeki gözlemler ölçme yoluyla elde edilmiş olmalıdır, (2) Dizilerin dağılımı “normal dağılıma” yaklaşık olmalıdır, (3) Değişkenler arasındaki ilişki düz bir çizgiyle (rectilinear) temsil edilebilir olmalıdır (Yıldırım, 1999: 52).

Ayrıca öz yeterliğin tutumu yordamasına ilişkin ise regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi, aralarında ilişki olan iki ya da daha fazla değişkenden birinin bağımlı değişken, diğerinin bağımsız değişkenler olarak ayrımı ile aralarındaki ilişkinin bir matematiksel eşitlik ile açıklama surecini anlatır. Regresyon analizinde; bağımlı değişken bir, bağımsız değişken bir ise, yöntem ‘Basit Regresyon Analizi’ denir (Büyüköztürk, 2013: 91). Bu anlamda kişisel bilgi formlarına bağlı olarak demografik özelliklerin frekans ve yüzde dağılımları bulunduktan sonra öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiş, öz yeterlik algılarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerindeki etkisini belirlemek üzere ‘Basit Doğrusal Regresyon Analizi’ kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları bağımsız değişken, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ise bağımlı değişken olarak ele alınmıştır.

BULGULAR

Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algılarına İlişkin Bulgular

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Ölçeğine İlişkin Dağılımları

Maddeler	N	\bar{X}	Ss	Aralık
Kişisel Öğretim Yeterliği	400	3.55	0.59	Oldukça yeterli
Genel Öğretim Yeterliği	400	2.95	0.48	Yeterli
Öz yeterlik ölçeği	400	3.22	0.34	Yeterli

Tablo 4. incelendiğinde öğretmen adaylarının öz yeterlik ölçeği alt boyutlarına göre ortalamaları kişisel öğretim yeterliği 3.55 ile “oldukça yeterli”, genel öğretim yeterliği 2.95 ile “yeterli” düzeydedir. Öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının 3.22 ortalama ile “yeterli düzeyde” olduğu görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Dağılımları

Maddeler	N	\bar{X}	Ss	Aralık
Olumlu Tutum	400	3.87	0.78	Katılıyorum
Olumsuz Tutum	400	2.04	0.95	Katılmıyorum
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	400	2.95	0.40	Biraz katılıyorum

Tablo 5. incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği alt boyutlarına göre ortalamaları olumlu tutum 3.87 ile “katılıyorum”, olumsuz tutum 2.04 ile “katılmıyorum” düzeydedir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının 2.95 ortalama ile “biraz katılıyorum” düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ile Tutumları Arasındaki İlişki

Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için Pearson korelasyon testi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ve Tutumları Arasındaki İlişkiyi Belirleme-ye Yönelik Pearson Korelasyon Testi

	1	2	3	4	5	6
1.Olumlu tutum	1					
2.Olumsuz tutum	.707**	1				
3.Toplam tutum	.930**	.918**	1			
4.Kişisel öğretim yeterliği	.323**	.256**	.314**	1		
5.Genel öğretim yeterliği	.081	.225**	.163**	-.175**	1	
6.Toplam öz yeterlik	.309**	.373**	.368**	.616**	.668**	1

*p< 0.01

**p< 0.05

Öğretmen adaylarının öz yeterlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki korelasyonlar incelendiğinde ölçeklerin toplamına göre iki değişken arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ($r = .368$, $p < .05$) görülmektedir. Her iki ölçeğin de alt boyutlarına göre korelasyonları incelendiğinde ise en yüksek ilişkinin olumlu tutum ile kişisel öğretim yeterliği ($r = .323$), en düşük ilişkinin ise genel öğretim yeterliği ile olumlu tutum ($r = .081$) arasında olduğu görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algılarının Tutumlarını Yordama Gücü

Öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının tutum düzeylerini yordama gücünü belirleyebilmek amacıyla basit regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7'de sunulmaktadır.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algılarının Tutumlarını Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Çoklu r
Sabit	30.687	6.147	-	4.992	.000	-	-
Kişisel öğretim y.	0.479	0.199	0.142	2.410	.016	0.314	0.120
Genel öğretim y.	0.520	0.158	0.163	3.290	.001	0.163	0.163

R= .163, R²= .026, Düzeltilmiş R² = .024, F_(1, 398)=10.823, p= .001

Tablo 7'de sunulan bulgulara göre öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının tutumlarına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, öz yeterlik algı boyutlarının tutum puanlarını düşük düzeyde ve anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir (R= .163, R²=

.026, $p < .05$). Öğretmen adaylarının öz yeterlikleri ile ilgili iki alt boyut toplam varyansın yaklaşık % 2'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin öğretmenlik tutumu üzerindeki görece önem sırası; genel öğretim yeterliği, kişisel öğretim yeterliği şeklinde belirtilebilir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise kişisel öğretim yeterliği ve genel öğretim yeterliği boyutlarının ikisinin de tutum üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu söylenebilir.

Elde edilen regresyon analizi sonuçlarına göre tutumun yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) ise şu şekildedir:

$$\text{Tutum} = 30.687 + 0.479\text{Kişisel Öğretim Yeterliği} + 0.520\text{Genel Öğretim Yeterliği}$$

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğu ve aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadığı; öz yeterliğin tutumu yordamasına dayalı bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Öğretmen adaylarının öz yeterlik ölçeğinin kişisel öğretim faktöründen aldıkları puanların ortalamalarına bakıldığında 'oldukça yeterli', genel öğretim faktöründen aldıkları puanların ortalamalarına bakıldığında 'yeterli' düzeyde çıkmıştır. Oğuz ve Topkaya (2008), Arastaman (2013), Şimşek (2016) de yaptığı çalışmalarda benzer sonuçlar elde etmiştir. Oğuz ve Topkaya (2008) "Ortaöğretim alan öğretmenliği öğrencilerinin öğretmen öz yeterlik inançları ile öğretmenliğe ilişkin tutumları" başlıklı araştırmalarında öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Arastaman'ın (2013) "Eğitim ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öz yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi" adlı çalışmasında eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının daha yüksek çıktığı görülmüştür. Şimşek (2016) de "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafyaya Yönelik Öz Yeterlik Düzeylerinin ve Tutumlarının İncelenmesi" adlı araştırmasında öğretmen adaylarının coğrafyaya yönelik öz yeterlik düzeylerinin çok yüksek düzeyde çıktığını belirlemiştir.

Araştırmada genel olarak öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinin "yeterli" seviyede olduğu görülmektedir. Bu sonuç öğretmen adaylarının yüksek öz güvene sahip olduğu, kendilerini mesleki ve alan bilgisi anlamında yeterli gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca yüksek öz yeterliğe sahip öğretmenlerin farklı strateji, yöntem ve teknikleri kullanabileceğini, problem çözme becerilerine sahip olabileceğini, bilime daha fazla önem verebileceğini ve bilimsel kavramları öğrenmekten memnun olabileceklerini söyleyebiliriz. Kenneth ve William (1999) da yaptıkları çalışmada yüksek öz yeterliğe sahip öğretmenlerin bilim derslerine yönelik daha olumlu bir tutum içinde oldukları ve bilimsel kavramları öğrenmekten daha çok hoşlandıklarını tespit etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin olumlu tutum puanlarının ortalamaları incelendiğinde 'katılıyorum' ve olumsuz tutum alt boyutundan alınan puanları incelendiğinde 'katılmıyorum' düzeyinde olduğu görülmektedir. Toplam tutum puanlarına bakıldığında ise öğretmen adaylarının toplam tutumlarının 'biraz katılıyorum' şeklinde olduğu görülmektedir. Bu sonuç öğretmen adaylarının olumsuz tutuma sahip olmadığını ve

öğretmenlik mesleğini severek, isteyerek ve bilinçli şekilde seçtiklerinin göstergesi olabilir. Oğuz ve Topkaya (2008) “Ortaöğretim alan öğretmenliği öğrencilerinin öğretmen öz yeterlik inançları ile öğretmenliğe ilişkin tutumları” adlı çalışmalarında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının olumlu ve yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Erdem (2012) “Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının mesleki yeterlilik algıları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları” adlı çalışmalarında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının olumlu ve yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir.

Araştırmada öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çünkü öz yeterliği yüksek olan bir öğretmenin kendine güveni vardır ve öz motivasyon kaynağıyla öğretmenlik mesleğine daha olumlu ve pozitif bir tutum geliştirir. Oğuz ve Topkaya (2008) çalışmalarında öğretmen adaylarının öz yeterlik inancı ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Erawan (2011) “Öğretmenlerin öğretim etkinliğini etkileyen faktörlerin yol analizi” adlı çalışmasında öğretmen adaylarının öz yeterliği ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında pozitif ilişki olduğu sonucunu elde etmiştir. Sandıkçı (2011) “Beden Eğitimi Öğretmen Adayları ile Diğer Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum ve Öz Yeterlik Algıları” adlı araştırmasında öğretmen adaylarının yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulmuştur. Konuk Ertok (2011) “Müzik Öğretmeni Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlilik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi” başlıklı çalışmasında öğretmen adaylarının tutum ve yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulmuştur. Öncü ve Sandıkçı’nın (2013) “Beden eğitimi ile diğer alanlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik algıları ve tutumlarının belirlenmesi ve karşılaştırılması” adlı çalışmalarında mesleki yeterlik algısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eroğlu ve Ünlü (2015) ile Şimşek (2016) de çalışmalarında aday öğretmenlerin mesleğe ilişkin tutumları ile öz yeterlik algıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlar öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinin artmasının mesleğe yönelik tutumlarında da birtakım artışlara yol açacağına göstergesidir.

Çalışmada öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının tutum düzeylerini düşük düzeyde ve anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir. Öz yeterlik tutumu etkileyen faktörlerden sadece biri olduğundan tutumu düşük düzeyde yordadığı söylenebilir. Arastaman (2013) ve Eroğlu ve Ünlü (2015) de araştırmasında bu sonucu destekler nitelikte araştırmalar yapmışlardır.

Öneriler

1. Bu çalışma sadece Mersin Üniversitesinde okuyan öğretmen adayları üzerine yapıldı, diğer üniversitelerde de okuyan öğretmen adaylarına ulaşılarak yapılan geniş ölçekli bir çalışma daha farklı sonuçlar verebilir.
2. Öz yeterlik ve tutum arasındaki ilişkinin önemi düşünüldüğünde; öğretmen adaylarına bu doğrultuda eğitim verilmesi ve öğretim programlarının öğretmen adaylarının öz yeterlik ve

mesleki tutumlarının geliştirilmesine yönelik hazırlanması daha verimli bireylerin yetişmesine katkı sunabilir.

3. Öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini arttırmak ve öz güven sahibi olmalarını sağlamak için staj dönemlerini daha aktif geçirmeleri sağlanabilir.

4. Araştırma nicel yöntem kullanılarak yapılmıştır, aynı konuda nitel yöntemler kullanılarak farklı çalışmalar yapılabilir. Böylece konu için daha farklı ve daha açıklayıcı bulgulara ulaşılabılır.

5. Daha farklı öz yeterlik ve tutum ölçekleri kullanılarak yapılacak olan çalışmalar araştırmaya farklı bir boyut kazandırabilir.

6. Yapılan bu çalışma öğretmen adaylarının genel öz yeterlik algılarını ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amacın dışında öğretmen adaylarının özellikle kendi alanlarından sorumlu oldukları alan bilgisi derslerine yönelik öz yeterlik alguları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları araştırılabilir. Bu sayede öğretmen adaylarının kendi alanlarından vermiş oldukları dersleri yapabileceklerine ve anlatabileceklerine olan inançları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha ayrıntılı şekilde incelenebilir.

7. Öğretmen adaylarının mesleki ve öz yeterlikleri; öğretmen adaylarının seminer, konferans, sempozyum vb. gibi faaliyetlere katılımları sağlanarak, mesleki gelişime yönelik kitapların okunması teşvik edilerek, alanlarıyla ilgili araştırma-inceleme/proje yapma ve sunma imkanı sağlanarak, yeterlik alanlarının kapsamına giren konularda çıkan yayınlar takip edilerek daha da artırılabilir.

8. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür. Ancak öğretmen adaylarının bu olumlu tutumlarının öğretmenlik mesleğine atanıp görevi icra ederken de devam edip etmediğine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Arastaman, G. (2013). Eğitim Ve Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öz-Yeterlik İnançları Ve Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi. *Journal of Kırsehir Education Faculty*, 14(2), 205-217.
- Bandura, A. (1995), *Exercise Of Personal And Collective Efficacy İn Changing Societies*. In A. Bandura (Ed.), *Self -efficacy in changing societies*. (pp. 1-45). New York: Cambridge University Press.
- Başbay, M., Bümen, T. N., Ünver, G., (2008). *Ege Üniversitesinde Yürütülmekte Olan Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Projesi, Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Benzer, F. (2011). *İlköğretim Ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Bümen, N. T. ve Ercan Özaydın, T. (2013). Adaylıktan Göreve Öğretmen Öz-Yeterliği Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlardaki Değişimler. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 109-125.
- Büyüköztürk, Ş. ve Çakmak Kılıç, E. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 329s.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 213 s.
- Cömert, M. Demirtaş, H., ve Özer, N. (2011). Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnançları Ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çetinkaya, R. (2007). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilik Alguları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çokluk-Bökeoğlu, Ö. ve Yılmaz, K. (2008). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yeterlik İnançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41 (2), 147-167.
- Dembo, M. ve Gibson, S., (1984). Teacher Efficacy: A Construct Validation. *Journal Of Educational Psychology*, 76(4), 569-582.
- Diken, İ. H. 2004. Öğretmen Yeterlik Ölçeği Türkçe Uyarlaması, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim Araştırmaları*, 16, 102-112.
- Efe, N. Kaşkaya, A. Özturan Sağırlı, M. ve Ünlü, İ. (2009). Öğrenme Stratejilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 227-238.
- Ekenel, E. (2005). *Matematik Dersi Başarısı İle Bilişötesi Öğrenme Stratejileri Ve Sınav Kaygısının İlişkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Erawan, P. (2011). A Path Analysis For Factors Affecting Pre-Service Teachers' Teaching Efficacy. *American Journal of Scientific Research*, 13, 47-58.
- Erdem, C. (2012). Qualification Perception Of The Turkish Language And Literature Education Teacher Candidates And Attitudes To Teaching Occupation. *Turkish Studies*. 7(4), 1727-1747.
- Eroğlu, C. ve Ünlü, H. (2015). Self-Efficacy: Its Effects On Physical Education Teacher Candidates' Attitudes Toward The Teaching Profession. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(1), 201-212.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N.E., 2006. *How To Design And Evaluate Research in Education*. Mcgraw-Hill Press, New York, 623

- Göktaş, Z. ve Yetim, A. (2004). Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Nitelikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 12(2), 541-550.
- Guskey, T. R. , Passaro, P. D. 1994. Teacher Efficacy: A Study Of Construct Dimensions. *American Educational Research Journal*, 31, 627-643.
- Güdek, B. (2007). *Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutumlarının Öğrenciye Ait Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hoy, W. K. ve WOOLFOLK, A. E. 1990. Prospective Teachers' Sense Of Efficacy And Beliefs About Control, *Journal of Educational Psychology*, 82, 81-91.
- İlter, İ., ve Köksalan, B. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Olan Tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21(1), 113 – 128.
- İpek, C., ve Bayraktar, Ş. (2004). Aday Öğretmenlerin Fen Bilimleri Ve Sosyal Bilimlere Bakışları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 35-50.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kenneth J. ve William, J. (1999). *Self-Efficacy Of Preservice Elementary Teachers And Alternative Conceptions Of Science Misconceptions To Constructed Understanding*, 18, 345-370.
- Konuk, E. N., (2011). *Müzik Öğretmeni Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlilik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, F., Unsal, S., (2016) Developing the Scale of Teacher Self-Efficacy in Teaching Process Volume 5, Issue 2, 73 - 83.
- Kuran, K. (2002) *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (Eds. Adil Türkoğlu). Ankara: Mikro Yayınları.
- Oğuz, A. ve Topkaya, N. (2008). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmen Öz-yeterlik İnançları İle Öğretmenliğe İlişkin Tutumları. *Akademik Bakış*, 14, 1-20.
- Oğuz, A. (2012). Academic Self-Efficacy Beliefs Of Prospective Primary School Teacher. *Anadolu Journal of Educational Sciences*, 2(2), 15-28.
- Öncü, E. ve Sandıkçı, M. (2013). Beden Eğitimi İle Diğer Alanlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Yeterlik Alguları Ve Tutumlarının Belirlenmesi Ve Karşılaştırılması. *Pamukkale Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 135-151.
- Özabacı, N. ve Yenilmez, K. (2003). Yatılı Öğretmen Okulu Öğrencilerinin Matematik İle İlgili Tutumları Ve Matematik Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 132-146.

- Sandıkçı, M.(2011). *Beden Eğitimi Öğretmen Adayları İle Diğer Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişki Tutum Ve Öz-Yeterlik Algıları*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Şimşek, A., 2012. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2653 Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 1619.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek, M. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafyaya Yönelik Öz-Yeterlik Düzeylerinin ve Tutumlarının İncelenmesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi Ve SPSS İle Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Terzi, A.R. ve Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Ünsal, S., Korkmaz, F. & Perçin, S. (2016). Analysis of mathematics teachers' self-efficacy levels concerning the teaching process. *Journal of Education and Practice*, 7(24), 99-107.
- Üredi, I. ve Üredi, L. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine, Buldukları Sınıflara Ve Başarı Düzeylerine Göre Fen Öğretimine İlişkin Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2).
- Yıldırım, C. (1999). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Yılmaz, G. (2007). *Sınıf Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Deneylerinin Fen Öğretimi Öz Yeterlik Ve Sınıf Yönetimi İnançlarına Olan Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.